

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Спеціальність: 281 «Публічне управління та адміністрування»

Допускається до захисту

*Головою на засіданні кафедри
публічного управління, адміністрування
та міжнародної економіки Панасюк Я.М.*
(підпис) *К.С.П. рочень*

« 2 » листопада 2020 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ
В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Виконала: **Осипенко Ж.Ж.**

[підпис]
підпис

Керівник:

д-р екон. наук, професор **Сокольська Т.В.**

[підпис]

підпис

Рецензент:

д-р екон. наук, професор **Гринчук Ю.С.**

[підпис]

підпис

РЕФЕРАТ

Осипенко Жанна Жоржівна. Публічне управління освітою в контексті розвитку національної економіки

Досліджено теоретико-методологічні засади та практичні підходи щодо реалізації ефективних механізмів публічного управління освітою в контексті розвитку національної економіки та руху України в напрямі євроінтеграції

Використано методи індукції, дедукції та наукової абстракції – при визначенні місця та ролі освіти в системі національної економіки; аналіз, синтез, логічне узагальнення – при уточненні понятійно-категоріального апарату дослідження та інструментарію публічного управління освітою; порівняльний і статистичний аналіз – при дослідженні сучасного стану та тенденцій розвитку освіти в Україні; дистрибутивно-лаговий аналіз – при обґрунтуванні дієвості інструментів публічного управління освітою в контексті розвитку національної економіки; індуктивний та дедуктивний методи, тощо.

Виявлено, що публічне управління в галузі освіти є особливим видом професійної діяльності, процесом реалізації публічної влади щодо створення соціально-прогностичних, організаційних, правових, кадрових, педагогічних, матеріально-фінансових та інших умов, необхідних для оптимального функціонування і розвитку галузі, реалізації її мети, переходу в якісно новий стан. Роль освіти і науки як фактора економічного зростання полягає у збільшенні як індивідуальної, так і суспільної продуктивності праці через опанування знанням та здобуття вмінь і навичок.

На засадах аналізу європейського досвіду децентралізації управління базовою освітою в Європі обґрунтовано основні висновки і положення щодо їх можливого використання в Україні, зокрема: на загальнодержавному рівні – щодо підходів до фінансування на рівні місцевого самоврядування, державної політики у сфері навчальних програм, підручників, підвищення кваліфікації вчителів, забезпечення прозорих механізмів контролю за якістю освіти (інспекторська служба, зовнішнє оцінювання, система моніторингу якості освіти); на рівні органів місцевого самоврядування – щодо фінансування шкіл і реалізації освітньої політики відповідно до локальних потреб, залучення громад до проблем освіти, моніторингу якості освіти на локальному рівні; на рівні навчальних закладів – щодо залучення громадськості до планування розвитку школи, проведення самооцінювання роботи школи.

Зроблено висновок, що публічне управління освітою є складовою частиною загальнодержавної, а отже, внутрішньої політики держави, що формується на всіх рівнях управління (загальнодержавний, регіональний). Вона реалізує власні цілі через механізм державного управління та його окремі інструменти.

Серед напрямів публічного управління освітою, які почали розвиватися в Україні можна виділити управління якістю освіти, освітній моніторинг, інновації в освіті, освітні вимірювання, IT-технології в управлінні освітою, формування професійної компетентності керівників освіти тощо.

Одержані результати можуть бути використані при розробці стратегії регіонального розвитку щодо формування та розвитку державно-громадської моделі управління освітою, яка має врахувати регіональні особливості, орієнтувати на чіткий розподіл повноважень між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, забезпечити реальну автономію закладів освіти

Кваліфікаційна робота магістра містить 95 сторінок, 12 таблиць, 1 рисунок, список використаних джерел із 51 найменування, 2 додатки.

Ключові слова: система освіти, публічне управління, децентралізація, механізми, європейський досвід, моніторингу якості, інновації, знання і навички.

ANNOTATION

Osypenko Zhazha Zhorzhivna. Public management of education in the context of national economic development.

Theoretical and methodological principles and practical approaches to the implementation of effective mechanisms of public education management in the context of the development of the national economy and the movement of Ukraine in the direction of European integration.

Use methods of induction, deduction and scientific abstraction - in certain places and the role of education in the national economy; analysis, synthesis, logical generalization - in clarifying the conceptual and categorical apparatus of research and tools of public education management; comparative and statistical analysis - in the study of the current state and trends in education in Ukraine; distributive-lag analysis - when substantiating the effectiveness of public education management tools in the context of national economic development; inductive and deductive methods, too.

It is published that public administration in the field of education is a special type of professional activity, the process of exercising public power to create socio-prognostic, organizational, legal, personnel, pedagogical, material and financial and other conditions necessary for optimal functioning and development of industries. , the transition to a qualitatively new state. The role of education and science as a factor of economic growth is growing in increasing both individual and social productivity due to the threat of knowledge and content of content and navigation.

Based on the analysis of the European experience of decentralization of basic education management in Europe, the main conclusions and provisions on their possible use in Ukraine are substantiated, in particular: at the national level - on approaches to local government funding, public policy in the field of curriculum, textbooks, higher qualifications, ensuring transparent mechanisms for education quality management (inspection service, external evaluation, education quality monitoring system); at the level of local self-government bodies - on financing school education and implementation of educational policy in accordance with local needs, solving public problems and education, monitoring the quality of education at the local level; at the level of educational institutions - to involve the public in school development planning, self-assessment of school work.

It is concluded that public management of education is an integral part of national and domestic policy of the state, which is formed at all levels of government (national, regional). It realizes its own goals through the mechanism of public administration and its separate tools.

Among the secondary areas of public education management that have begun to develop in Ukraine are education quality management, educational monitoring, innovations in education, educational measurements, IT technologies in education management, the formation of professional competence of education leaders.

The applied results can be used in the development of regional development strategies for the formation and development of state-public model of education management, which should respond to regional specifics, defined on the basis of clear division of powers between executive and local governments, ensure real autonomy of educational institutions.

The qualification work of the master's degree contains 95 page, 12 table, 1 figures, list of used sources with 51 names, 2 annexes.

Key words: education system, public administration, decentralization, mechanisms, European experience, quality monitoring, innovations, knowledge and navigation.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ	8
1.1. Місце та роль освіти в системі національної економіки	8
1.2. Еволюція публічного управління освітою	14
1.3. Інструменти публічного управління освітою в контексті розвитку національної економіки	19
Висновки до розділу 1	2
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ОСНОВНИХ НАПРЯМІВ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОСВІТИ В УКРАЇНІ	24
2.1. Сучасний стан і тенденції розвитку освіти в Україні	24
2.2. Аналіз результатів роботи департаменту освіти і науки КОДА	28
2.3. SWOT - аналіз – порівняльні переваги, виклики і ризики у сфері освіти	52
Висновки до розділу 2	57
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СИСТЕМИ ОСВІТИ В УКРАЇНІ	59
3.1. Управління процесами формування системи освіти в умовах децентралізації: зарубіжний досвід та стратегічні завдання для України	59
3.2. Формування ефективного кадрового потенціалу освітян	70
3.3. Управління інноваційним розвитком системи освіти в Україні	73
Висновки до розділу 3	79
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	81
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	85
ДОДАТКИ	90

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Старостенко Г. Г., Онишко С. В., Поснова Т. В. Національна економіка: навч. посібник. К. : Ліра-К, 2016. 432 с.
2. Каленюк І. С. Економіка освіти: навч. посіб. Київ: Знання України, 2003. 316 с.
3. Карамушка Л. Принцип гуманізації управління як один з провідних принципів освітнього менеджменту. Освіта і управління. 2002. Т.5. №4. С. 41-57.
4. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. Дата оновлення: 19.01.2019. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#n66>. (дата звернення: 18.02.2019).
5. Яненкова І. Г. роль освіти і науки для економічного росту і розвитку суспільства. URL:http://www.economy.in.ua/pdf/7_2015/3.pdf.
6. Лук'яненко Д., Лук'яненко О., Дорошенко О. Імплементация парадигмы экономики знаний у стратегии национального экономического развития. URL:http://www.economy.in.ua/pdf/7_2019/3.pdf.
7. Tuyen, Thanh Nguyen. Knowledge Economy and Sustainable Economic Development: A Critical Review. Walter de Gruyter GmbH & Co. KG, Berlin/ New York. 2010 URL:: <http://www.e-cademic.de/data/ebooks/extracts/9783598251818.pdf>.
8. Науковоаналітична записка "Тенденції інноваційно-технологічного розвитку економіки України". За ред. дра екон. наук Л.І. Федулової. Київ: ДУ "Інститут економіки та прогнозування НАН України", 2013. 19 с.
9. Енциклопедичний словник з державного управління / ред. кол. Ю. В. Ковбасюк, В. П.Трощинський, Ю. Б. Сурмін. Київ : НАДУ, 2010. 820 с
10. Keeling D. Management in Government / D. Keeling (1972), London: Allen & Unwin.

11. Stiglitz, Joseph. Knowledge for Development: Economic Science, Economic Policy, and Economic Advice. – World Bank Conference on Development Economics. Washington, D.C. April 20-21. 1998.
12. Крисюк С. В. Державне управління освітою : навч. посіб. Київ : НАДУ, 2009. 220 с.
13. Закон України «Про освіту». Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38-39, ст.380.
14. Босак О.З. Публічне управління як нова модель управління у державному секторі. URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej12/txts/10bozuds.pdf>.
15. Бакуменко В. Д. Теоритичні та організаційні засади державного управління : навч. посіб. К. : Міленіум, 2003. 256 с.
16. Dahlman, Carl and Thomas Andersson. Korea and the Knowledge-Based Economy: Making the Transition. World Bank Publications // International Bank for Reconstruction and Development. World Bank 2000. Pp. 152.
17. Лукіна Т. О. Державне управління якістю загальної середньої освіти в Україні : монографія / Т. О. Лукіна. - К. : Вид-во НАДУ, 2004. - 292 с.
18. Корсак К. В. Освіта, суспільство, людина в ХХІ столітті: інтегрально-філософський аналіз : монографія / К. В. Корсак. - К. ; Ніжин : Вид-во НДПУ ім. М. Гоголя, 2004. - 224 с.
19. Майборода Т. М. Аналіз сучасного стану державного регулювання галузі освіти в Україні. Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу (Google Scholar та ін.). 2019. № 1 (45). С. 16-22.
20. Загальна декларація прав людини : міжнародний документ від 10.12.1948 р. Дата оновлення: 10.12.1948. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015.
21. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права ООН від 16.12.1966 р. Дата оновлення: 03.01.1976. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042.
22. Конвенція про боротьбу з дискримінацією у сфері освіти. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_174.

23. Спільна декларація міністрів освіти Європи «Європейський простір у сфері вищої освіти» від 19.06.1999 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_525.

24. Конституція України : закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Дата оновлення: 21.02.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

25. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій : постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1341 Дата оновлення: 06.01.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#n12>.

26. Про Національну доктрину розвитку освіти: Указ Президента України від 17.04.2002 р. № 347/2002. Дата оновлення: 17.04.2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>.

27. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року : Указ Президента України від 25.06.2013 № 344/2013. Дата оновлення: 04.07.2013. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>.

28. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. Дата оновлення: 19.01.2019. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#n66>.

29. Про професійну (професійно-технічну) освіту: Закон України від 10.02.1998 р. № 103/98-ВР. Дата оновлення: 01.01.2019. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80>.

30. Про позашкільну освіту : Закон України від 22.06.2000 № 1841-III. Дата оновлення: 04.11.2018. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1841-14>.

31. Про основні компетенції для навчання протягом усього життя : рекомендація Європейського Парламенту та Ради Європейського Союзу від 18.12.2006 р. №2006/962/ЄС. Дата оновлення: 18.12.2006. URL:

32. Указ Президента України №722/2019 «Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 року».URL: <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825>.

33. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки. URL:<https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnoyi-strategiyi-regionalnogo-rozvitku-na-20212027-t50820>.
34. Як зміниться освіта після пандемії: 5 прогнозів світових експертів. URL:<https://osvitoria.media/experience/yak-zminytsya-osvita-pislya-pandemiyi-5-prognoziv-svitovyh-ekspertiv>.
35. Інтерактивна мапа інклюзивного навчання. URL:<https://ko.isuo.org>.
36. Стратегія розвитку Київської області на 2021 – 2027 рр URL:<http://koda.gov.ua/oblдержадministratsija/publiczna-informatsiya/strategiya-rozvitku-kiiivskoi-oblast>.
37. Лопушинський І. П., Ковнір О. І. Європейський та світовий досвід реформування освіти в процесі децентралізації влади. Педагогічний альманах. 2017. Випуск 33. С.230-237.
38. Про Національну доктрину розвитку освіти : Указ Президента України від 17 квітня 2002 року №347/2002. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>.
39. Про національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року : Указ Президента України від 23 червня 2013 року №344/2013 URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>.
40. Юрчук Л. Тенденції децентралізації управління освітою в Україні. Вісник Національної академії державного управління при Президентові України URL:<http://visnyk.academy.gov.ua/wp-content/uploads/2013/11/2009-4-36.pdf>.
41. Лопушинський І. П. Стан та перспективи реформування освіти в умовах децентралізації влади в Україні. Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування : електронне наукове фахове видання Херсонського національного технічного університету. 2017. № 1 С.13-24.
42. Бурховецька Г. В. Децентралізація управління шкільною освітою. Збірник наукових праць Донецького державного університету управління.

Сер. : Державне управління. 2014. Т. 15, Вип. 291. – С. 287-297.

43. Джурило А. П. Актуальні проблеми управління освітніми системами у зарубіжжі : централізація і децентралізація. Український педагогічний журнал. 2015. № 4. С. 170-178.

44. Тарасенко Н. Децентралізація освіти в Україні: плани, проблеми, перспективи URL: <http://xn--80aid1auz.xn--80ao2a3f.xn--j1amh/160-detsentralizatsiya-osviti-v-ukrajini-plani-problemi-perspektivi-2.html>.

45. Зигало О. А. Особливості децентралізованої системи управління сферою освіти : досвід Франції. Актуальні проблеми державного управління. – 2010. – № 2. – С. 233-239.

46. Дехтярьова І. О. Децентралізація та демократизація управління вищою освітою у Чеській Республіці. Актуальні проблеми державного управління. 2015. № 2. С. 184-192.

47. Шиян Р. Децентралізація освіти у Польщі: досвід для України URL:<http://decentralization.gov.ua/pics/attachments/2016-02-16-Poland.pdf>.

48. Гриневич Л. М. Тенденції децентралізації управління базовою освітою в сучасній Польщі. – К. : Інститут педагогіки АПН України, 2005. – 260 с.

49. Постригач Н. Історичні передумови децентралізації освіти Королівства Іспанія . Порівняльно-педагогічні студії. 2012. № 4. С. 49-52.

50. Пашков В. Сутність та основні моделі децентралізації управління вищою освітою у зарубіжних країнах та в Україні URL: Порівняльно- педагогічні студії. – 2014. – № 1. – С. 81-91.

51. Харківська А. А. Теоретичні і методичні засади управління інноваційним розвитком вищого навчального педагогічного закладу. Л., 2018. 399 с.